ZAMANE MÂNİLERİ

Bugün erkenden yatmışsın
Perdeleri kapatmışsın
Senin de bende gönlün var
Mesıncır'dan kalp atmışsın

Hanefi

CAN ERZİNCAN

Anadolu'nun en eski kültür merkezi olan Erzincan, birçok millete ev sahipliği yapmış, büyüleyici tabii güzellikleri insanları etkileyen şirin bir Anadolu şehri....

SAİT EKEN

"Etrafı dağlık, ortası bağlık" sözü Erzincan'ı anlatmaya yetecek en güzel cümledir herhâlde. Erzincan'a gitmiş, orada görev yapmış her kime sorsanız duyacağınız en güzel cümle şudur: İnsanıyla, suyuyla, havasıyla, örf ve âdetleri ile Erzincan Candır...

"Vallahi dünya için Allah demem" der Terzi Baba.. İlim irfan kaynağı büyük tasavvuf âlimi bölgenin manevi lideri, asıl ismi Muhammed Hayyât Vehbî hazretleri... Erzincan'ın gönül pınarı, şifa kaynağı, huzur arayan kalplerin, sükût bulmak isteyen ruhların medet kapısı...

İşte o zat ki kendi hâlinde ibadet ve taatleri ile uğraşıp, terzilik yaparken, birgün fakir bir zatın paltosunu tamir edip ücret almaması neticesinde ve o zatın **"Allahü teâlâ seni sevdiklerinin sohbetine kavuştursun"** diye kalbten yapmış olduğu dualar vesîlesi ile **Mevlana Halîd-i Bağdadî** hazretlerinin hususi iltifatlarına mazhar olmuş. Ve teveccühleri sebebiyle yüksek hâller ve makamlara kavuşmuş, onu **Şâh-ı Nakşîbend Behâeddîn-i Buhârî** hazretlerinin yolunda terbiye edip, kemâle ermesine vesîle ve hilâfet verip, Allahü teâlânın kullarına, dînini öğretmek ve mârifetullaha kavuşturmak vazîfelerini vermiştir. Bunun üzerine, Terzi Baba'nın hâli derhâl değişmiş, manevi feyzler deryâsına dalmış, nice makamlara kavuşmuştur...

Bu hâdiselerden sonra, Terzi Baba'nın yüksek derecesi halk arasında duyulup, yayılınca, bu hâli çekemeyenler, onun hakkında dedikodu etmeye başladılar. "Ümmî bir cahilin başına bu kadar insan toplanmış," diyorlardı.

Bunun üzerine, beldenin müftüsü, ilim ehli âlimler, kendisini imtihan etmeye karar verdiler ve bu sebeble bir ilim meclisi kurup halkı da çağırdılar ve dediler ki "Hakkınızda birçok dedikodu yapılıyor. Buna son vermek lâzım geldi. Şimdi bazı suâller soracağız. Siz cevap vereceksiniz" dediler.

Sonra sıfat-ı sübûtiyyenin kaç tâne olduğunu ve daha başka suâlleri sordular. Terzi Baba hazretleri büyük bir hakîkati ortaya çıkarmak için "Allahü teâlânın, bu şehirde yaşayanlara göre yedi, diğer beldelere göre sekiz tâne sıfat-ı subûtiyyesi vardır. Bu beldeye göre Allahü teâlânın Subûtî sıfatları şunlardır: İlim, Semî', Basar, İrâde, Hayât, Kelâm ve Tekvîn. Bu şehre göre Allahü teâlânın Kudret sıfatı yoktur. Çünkü bu şehir insanları Allahü teâlânın Kudret sıfatını inkâr etmektedirler. Eğer bu şehrin insanları Kudret sıfatına inansalardı, Allahü teâlâ bir ümmî kulunda, insanlara doğru yolu gösterme kâbiliyetini yaratmaya kâdirdir, derlerdi" cevâbını verir vermez, orada bulunanlar, ne büyük bir yanlış yaptıklarını ve Terzi Baba hazretlerinin ilm-i ledünniye sâhip, kâmil bir zât olduğuna kanâat getirip, ellerine kapanarak af dilediler...

Erzincan tarihi

Erzincan'ın tarihi Hititlerden başlayıp Urartulardan, Medler, Persler, Makedonyalılar ve Romalılardan, Selçukludan, Osmanlıya kadar devam eden uzun bir geçmişe sahiptir. Bu yörelere yine Eshab-ı kiram efendilerimizin İslâmiyeti yaymak maksadıyla seferler düzenledikleri ve bu vesile ile insanların İslâmiyetle şereflendikleri bilinmektedir.

Mengücüklüler ve Selçuklular zamanında Erzincan siyasî ve iktisadî yönden Anadolu'nun önde gelen merkezleri arasındaydı. Şehir özellikle Mengücüklü Behram Şah devrinde büyük çapta imar edilmişti. Mengücüklü idaresinde kültür açısından da ileri bir seviyeye gelen Erzincan'da bu dönemde pek çok eser meydana getirildi. Melik Fahreddin Medresesi, Dârüşşifâ, Kaledibi Kümbeti ve Behram Şah Türbesi bu önemli eserler arasındadır.

Erzincan Emîrliği ve Akkoyunlular devrinde Erzincan'da pek çok cami, mescid, medrese, zâviye, hankah yapılmış ve bu larda birçok şahsiyet yetişmiştir. Bunlar arasında Pîr Muhammed Bahâeddin Erzincânî, Ömer Vecîhüddin Erzincânî sayılabilir. Bu döneme ait eserler içinde Gülâbî Bey Hamamı, Gülâbî Bey Camii (Ulucamî), kaydedilebilir.

Tarihe şan veren ecdadımız Osmanlı, hüküm sürdüğü her yerde olduğu gibi Erzincan ve havalisini abad etmiş, ilim irfan yuvası hâline getirmiş, insanların huzur ve refahı için büyük gayretler sarfetmiştir.

Erzincan halkı son dönemlerde pek çok üzücü hadiselere şahit olmuş ve çok çileler çekmiştir.

Rus ve Ermeni işgali

1877-1878 Türk-Rus savaşından sonra Ruslar, Erzurum ve Kars'ı işgâl edince, 24 Temmuz 1916 ile 26 Şubat 1918'e kadar 1 sene 7 ay 3 gün Erzincan Rus işgâli altında kaldı. Bu işgâlden sonra Ermeni çeteleri Erzincan halkına çok zarar vermiş, eziyet etmişlerdir.

Erzincan depremleri

1939 senesinde çok şiddetli bir deprem ile Erzincan harâbe hâline geldi, on binlerce kişi hayatını kaybetti, on binlerce kişi evsiz barksız kalmış eksi 30 derece de perişan olmuşlardır. Erzincan'da yıkıcı bir başka deprem de 13 Mart 1992'de yaşanmıştır. Bu deprem 6,8 büyüklüğünde olmuş, 653 kişi hayatını kaybetmiştir.

Başbağlar katliamı

5 Temmuz 1993'te akşam üzeri 100'e yakın **PKK** mensubu terörist **Kemaliye** ilçesîne bağlı **Başbağlar** köyünü bastı. Ezanın okunduğu sırada camiye giren örgüt mensupları tarafından tüm erkekler kurşuna dizildi, burada 29 sivil katledildi. Daha sonra köy ateşe verildi ve 214 ev, köy okulu, köy camii ve halkevi yakıldı. Yakılan evlerde saklanan 17 kadın 4 kişi de yanarak can verdi.

Ekonomi

Erzincan halkı geçimini tarım, hayvancılık ve ticaretle sağlar. Büyük şehirlerin kalabalık nüfusu, yüksek binaları ve boğucu havalarının aksine Erzincan insanı kendine bağlayan düzenli şehir yapısı, sayısız tabii güzellikleri, ekonomik alışveriş şartları ile huzurlu bir hayat için ideal bir şehirdir. 1992 yılında yaşanan Erzincan depreminin neden olduğu büyük yıkıma rağmen Erzincan gelişmeye de devam etmektedir.

Ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanan Erzincan'ın ticaret ve sanayi ise il merkezinde yoğunlaşmıştır. Yine bulunduğu coğrafi konum ile tarıma yatkın bir şehirdir. Tarım üretiminde buğday, arpa, çavdar, patates ve şeker pancarı bölge üretiminde en fazla payı alan ürünlerdir. Küçükbaş, büyükbaş varlığı ve an kovanı sayısı bakımından önemli bir paya sahiptir.

Pîr Muhammed Erzincanî Hazretleri

Evliyânın büyüklerinden. İsmi Pîr Muhammed'dir. Erzincan kasabalarından Kaleriç'te doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. 1464 (H.869) tarihinde Erzincan'da zelzelede şehîd oldu. Kabr-i şerîfleri, Keleric köyündedir...

Pîr Muhammed, Erzincan'da zamânın önde gelen âlîmlerinden okuyup, ilimde yüksek bir dereceye ulaştı ve meşhûr bir müderris oldu. Her ne sorulsa hemen cevaplandırırdı.

Seyyid Yahyâ Şirvanî hazretlerinin yanında uzun süre kalmış ve ilim ve feyz kaynağı yüksek hocasından aldığı dersler sayesinde büyük dereceleer kavuşmuş ve hocası, kendisine icâzet, diploma verip memleketi olan Erzincan'a ilim ve edeb öğretmesi için gönderdi. Arkasından duâlarda bulundu.

Pîr Muhammed Halveti hazretleri Erzincan'a gelince, Kaleriç kasabasında yerleşip, bir mescid ve dergâh inşâ etti. O bölgenin insanlarına terbiye etmeye, kalplerine Allahü teâlânın aşkını yerleştirmeye çalıştı. Ekseriyetle Kaleriç'te kaldı. Cuma günleri Erzincan'a gelir, Câmi-i Kebîrde insanlara vaaz ve nasihatte bulunur, hikmetli sözler söylerdi. Erzincan'da meydana gelen depremde Câmi-i Kebîr yıkıldı. O anda yedi talebesi ile birlikte camide bulunan Muhammed Erzincânî hazretleri şehîdlik şerbetini içtiler. Câmiden başka hiçbir yerde bir zarar olmadı.

Tüfekçi Salih Baba

Erzincan'da yetişen Allah dostlarındandır. 1263 (m.1846) yılında doğdu. Babası Mustafa Efendi imam idi. 1324 (m.1906) yılında Erzincan'da vefat etti. Erzincan'da Kırtıoğlu Tekkesi yakınında Akmezarlığa defnedildi. Tasavvufta Halidiyye yolu rehberlerinden Muhammed Sami Erzincanî hazretlerinden feyiz alarak kemale erdi. Daha önceleri tüfek ustalığı ile uğraştığı bilinmektedir.

Tasavvufta kemale erdikten sonra pek çok şiir yazmış ve talebe yetiştirmiştir. Şiirlerinin toplandığı bir Divan'ı yazdı. Şiirlerinde tema olarak bu dünyanın geçiciliğini, asıl hayatın ahiret hayatı olduğunu, Allahtı tealanın emir ve yasaklarına uymak gerekliğini işlemiştir.

Sultan Melik Gazi Türbesi

1071-1228 Mengücek Beyliği'nin kurucusu, Ahmed Gazi, Sultan Melek, Melik Gazi olarak bilinmekte ve anılmakta. Erzincan'ın Kemah ilçesindeki bu türbede Sultan Melik ile birlikte beş kişinin bulunuduğu söylenmektedir. Anadolu'nun ilk fâtihlerinden olan Melik Gazî'nin; onîki günde Kemah'ı, daha sonrada Erzincan'ı, Divriği'yi ve Şebinkarahisar'ı aldığı bilgisine ulaşıyoruz.

Çeşitli kaynaklarda düşmanla harp esnasında Fırat Nehri'ne düşerek şehit olduğu ve cesedinin bulunduğu yere türbe yapıldığı yazılmaktadır. Değişik rivayetlerde Melik Sultan'ın mübarek bir zat olduğu ve kabri başında yapılan duaların kabul olduğu anlatılmakta ve bu vesile ile asırlardır ziyaret edilmektedir. Ancak tarihî türbenin şu an bakımsız olduğu ve korunması için yeterince gayret gösterilmediği görülmektedir.

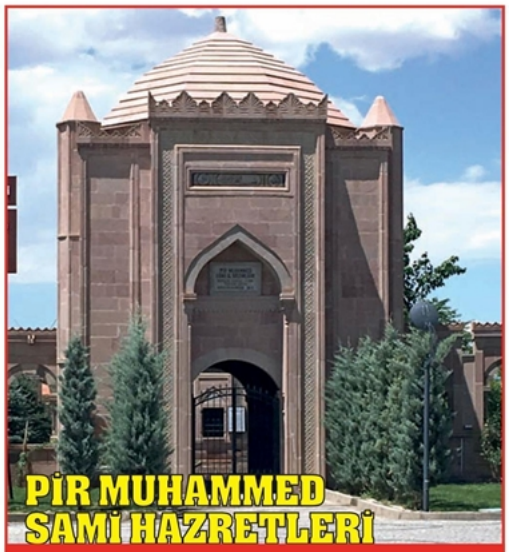

PİR MUHAMMED SAMİ HAZRETLERİ

Son asırda Anadolu'da yetişmiş velîlerdendir. Pîr-i Samî diye de bilinir. Babası Erzincan'ın meşhur Kırtıoğulları sülalesinden İbrahim Efendi'dir. 1264 (m.1848) yılında Erzincan'da doğdu. 1330 (m.1912) yılında yine Erzincan'da vefat etti. Kabri, Eski Erzincan'da, Terzi Baba Mezarlığ'na giden yol üzerindeki dergâhının bulunduğu mezarlıktadır.

İlîm tahsîline memleketinde başladı. Daha da yükselmek için İstanbul'a gelip Fatih Medresesinde tahsîlde bulundu. Bitlis ilinin Nurşin köyünde bulunan Abdurrahman Tâğî hazretlerine intisap etti. İki yıl hizmetten sonra kendisine hilafet vererek Erzincan'a gönderdi. Onun iki yıl gibi kısa bir zamanda hilafet alması, Abdurrahman Tâğî hazretlerinin diğer müridleri arasında intikal edince şöyle dedi: Hacı Samî Efendi'nin hocaları, lambasının şişesine gazını koymuş, fitilini takmış, bize yalnız bir kibrit çakmak vazîfesi kalmıştı. Biz de onu yaptık. Hacı Muhammed Samî Efendi hazretleri , hilafet aldıktan sonra önce köyüne geldi.

Zaman zaman Erzincan'a giderek Câmi-i Kebîrde yaptığı vaaz ve nasihatlarıyla insanlara İslâmiyetin emir ve yasaklarını anlattı. Birkaç yıl sonra Hınıs Rüşdiyesine muallim ve daha sonra Erzurum Rüşdiyesine muallim-i evvel tâyin edildi. Bu vazîfede dört yıl kadar kalıp talebe yetiştirdi.

TERZİ BABA HAZRETLERİ

Anadolu'da yetişen büyük velîlerden. İsmi Muhammed Vehbî'dir. Hayyât Vehbî diye meşhûrdur. 1780 (H.1195) senesinde doğdu. 1847 (H.1264) senesinde Erzincan'da vefât etti. Dergâhının olduğu yere defnedildi. Bugün burası Terzi Baba Mezârlığı diye anılmakta, mezârlığın ortasında türbesi bulunmaktadır.

Terzi Baba temel din bilgilerini tahsîl ettikten sonra, anne ve babasının isteği üzerine, bir sanat sahibi olmak için terzilik öğrenmeğe başladı. "Terzi Baba" diye meşhûr olması buradan gelmektedir. Dünyaya hiç rağbeti yoktu. Ahirete meyli çok fazla idi. Mesleği ile meşgûl olurken, ibadeti terk etmez, nefsinin arzû ve isteklerini yapmama hususunda âzamî gayret gösterirdi. Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî'nin halîfelerinden Şeyh Abdullah Mekkî Efendi ile görüştü ve ona talebe oldu. Bundan sonra Terzi Baba'nın manevî mertebesi günden güne ilerledi. Nefsle mücadele ve riyazette çok ileri derecelere ulaştı. Abdullah Mekkî Efendi hazretleri, ona icazet verdi. Terzi Baba hazretleri pekçok talebe yetiştirmiş ve insanlara nasihat edip, irşad etmiştir.